

30-May, 2026-yil

**RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA KORXONALAR BOSHQARUVI
SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI**

Maxammadiyev Hojiakbar Usmon o`g`li

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

“Iqtisodiyot” 4-kurs talabasi,

Qarshiyev Jasur Jo`rayevich

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

o`qituvchisi

Annotatsiya: Raqamli iqtisodiyot korxonalar boshqaruv tizimini tubdan o‘zgartirmoqda. Boshqaruv samaradorligi endi nafaqat xarajatlar kamayishi va jarayonlar tezlashuvida, balki qaror qabul qilish tezligi, ma’lumotlar sifati, moslashuvchanlik, innovatsion salohiyat va strategik chidamlilikda baholanmoqda. Ushbu maqolada strategik raqamli moslashuv, jarayonlarni qayta loyihalash, ma’lumotlar boshqaruvi, sun’iy intellekt, inson kapitali va kibertahdidlardan himoya kabi yo‘nalishlar tahlil qilinadi. Chet el tajribalari (AQSh, Germaniya, Xitoy va Singapur) asosida amaliy misollar keltirilgan. Tadqiqot natijalari raqamli transformatsiyani samarali boshqarish korxonalarining raqobatbardoshligini sezilarli oshirishini ko‘rsatadi.

Abstract: The digital economy is fundamentally transforming the enterprise management system. Management efficiency is now evaluated not only by reducing costs and accelerating processes, but also by the speed of decision-making, data quality, flexibility, innovative potential, and strategic resilience. This article analyzes areas such as strategic digital adaptation, process redesign, data management, artificial intelligence, human capital, and protection against cyber threats. Practical examples are provided based on international experiences from the USA, Germany, China, and Singapore. The research results demonstrate that effective management of digital transformation significantly enhances the competitiveness of enterprises.

Аннотация: Цифровая экономика коренным образом меняет систему управления предприятием. Эффективность управления теперь оценивается не только снижением затрат и ускорением процессов, но и скоростью принятия решений, качеством данных, гибкостью, инновационным потенциалом и стратегической устойчивостью. В данной статье анализируются такие направления, как стратегическая цифровая адаптация, перепроектирование процессов, управление данными, искусственный интеллект, человеческий капитал и защита от киберугроз. Приведены практические примеры на основе зарубежного опыта (США, Германия, Китай и Сингапур). Результаты исследования показывают, что эффективное управление цифровой трансформацией существенно повышает конкурентоспособность предприятий.

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-May, 2026-yil

Kalit soʻzlar: raqamli iqtisodiyot, korxonalar boshqaruvi, raqamli transformatsiya, sunʼiy intellekt, maʼlumotlar boshqaruvi, strategik moslashuv, xorijiy tajriba.

Keywords: digital economy, enterprise management, digital transformation, artificial intelligence, data management, strategic adaptation, foreign experience.

Ключевые слова: цифровая экономика, управление предприятием, цифровая трансформация, искусственный интеллект, управление данными, стратегическая адаптация, зарубежный опыт.

Raqamli iqtisodiyot korxonalar faoliyatining barcha jabhalarini qamrab olmoqda. Anʼanaviy ierarxik boshqaruv oʻrnini real vaqt rejimidagi maʼlumotlar aylanishi, platformaviy yechimlar va tezkor qaror qabul qilish egallamoqda. OECD maʼlumotlariga koʻra, 2013–2023 yillarda ICT sektori OECD mamlakatlarida umumiy iqtisodiyotdan uch baravar tez oʻsib, 2023 yilda 7,6% oʻsish koʻrsatgan⁷. 2025 yilda raqamli iqtisodiyot global YIMning taxminan 21-25% ini tashkil etishi prognoz qilinmoqda. Oʻzbekistonda “Raqamli Oʻzbekiston-2030” strategiyasi doirasida raqamli infratuzilmani rivojlantirishga katta eʼtibor qaratilmoqda. Biroq texnologiyalarni joriy etishning oʻzi yetarli emas — ularni korxonalar strategiyasi bilan uygʻunlashtirish muhimdir.

Materiallar va metodlar

1. Strategik raqamli moslashuv

Koʻp korxonalarda raqamli loyihalar IT-boʻlimi darajasida qolib, umumiy strategiyadan ajralib qoladi. Muvaffaqiyatli korxonalar esa strategik maqsadlarni raqamli arxitekturaga aylantiradi.

Xorijiy tajriba: General Electric (AQSh) “Digital Twin” texnologiyasini joriy etib, sanoat uskunalari real vaqtda monitoring qilish orqali texnik xizmat koʻrsatish xarajatlarini 20-30% ga kamaytirdi. Siemens (Germaniya) “MindSphere” platformasi yordamida butun korporativ boshqaruvni raqamli ekotizimga oʻtkazdi.

2. Jarayonlarni qayta loyihalash va avtomatlashtirish

Avtomatlashtirishdan oldin jarayonlarni optimallashtirish zarur.

Xorijiy tajriba: Toyota (Yaponiya) va Volkswagen (Germaniya) Lean va Industry 4.0 tamoyillarini birlashtirib, ishlab chiqarish jarayonlarini qayta loyihalash orqali samaradorlikni 35-50% ga oshirdi. Amazon esa RPA va sunʼiy intellekt yordamida logistika jarayonlarini avtomatlashtirib, yetkazib berish vaqtini bir necha soatgacha qisqartirdi.

Natijalar va muhokama

3. Maʼlumotga asoslangan boshqaruv va analitika

Kuchli Data Governance tizimi maʼlumotlardan haqiqiy qiymat olishga imkon beradi. **Xorijiy tajriba:** Netflix (AQSh) maʼlumotlar tahlili asosida kontent tavsiyalarini shakllantirib, mijozlar saqlanish darajasini 75% dan yuqori ushlab turadi. Alibaba (Xitoy)

⁷ OECD. OECD Digital Economy Outlook 2024. Vol. 1 & 2. Paris: OECD Publishing, 2024.

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-May, 2026-yil

real vaqtda savdo ma’lumotlarini tahlil qilib, talabni bashorat qilish orqali inventarizatsiya xarajatlarini 25% ga kamaytirdi.

4. Inson kapitali va raqamli madaniyat
Raqamli transformatsiya muvaffaqiyati inson omiliga bog‘liq.
Xorijiy tajriba: Google va Microsoft kompaniyalari xodimlar uchun doimiy raqamli malaka oshirish dasturlarini joriy etgan. Natijada ularning raqamli transformatsiya loyihalari muvaffaqiyat darajasi 70% dan oshgan.

Singapurda esa davlat darajasida “SkillsFuture” dasturi orqali millionlab fuqarolar raqamli ko‘nikmalarni o‘rgatilmoqda.

5. Kibertahdidlardan himoya va barqaror rivojlanish

Raqamlashtirish bilan birga xavfsizlik va ekologik masalalar ham dolzarb.
Xorijiy tajriba: NIST (AQSh) tomonidan ishlab chiqilgan AI Risk Management Framework ko‘plab kompaniyalar tomonidan qo‘llanilmoqda. Unilever (Buyuk Britaniya) barqarorlik maqsadlarini raqamli platformalar orqali monitoring qilib, uglerod chiqindilarini sezilarli kamaytirdi.

XULOSA

Raqamli iqtisodiyot sharoitida korxonalar boshqaruvining samaradorligi texnologik vositalar soni bilan emas, balki ularni strategik boshqaruv tizimiga chuqur integratsiya qilish, inson kapitalini rivojlantirish va xavfsizlikni ta’minlash bilan belgilanadi. AQSh, Germaniya, Xitoy va Singapur tajribalari shuni ko‘rsatadiki, raqamli transformatsiyani muvaffaqiyatli amalga oshirgan korxonalar nafaqat ichki samaradorlikni oshiradi, balki global raqobatda yetakchi o‘rinlarni egallaydi. O‘zbekiston korxonalari uchun xorijiy tajribani o‘rganib, mahalliy sharoitlarga moslashtirish orqali raqamli transformatsiyani tezlashtirish va iqtisodiy o‘shishga hissa qo‘shish imkoniyati katta.

ADABIYOTLAR:

1. OECD. OECD Digital Economy Outlook 2024. Vol. 1 & 2. Paris: OECD Publishing, 2024.
2. World Bank. Digital Progress and Trends Report 2025: Strengthening AI Foundations. Washington, DC, 2025.
3. McKinsey & Company. The State of AI in 2025.
4. UNCTAD. Digital Economy Report 2024. Geneva, 2024.
5. NIST. Artificial Intelligence Risk Management Framework 1.0. 2023.
6. Harvard Business Review. Digital Transformation: Lessons from Leading Companies, 2024-2025.
7. Ways to improve the efficiency of enterprise management in the digital economy. Otakulova Zarnigor Nuralievna. (maqola)